

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2:50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
dvakrat . . . 14
trikrat . . . 12
za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 10 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 25. jan. 1918.

Zborovanje Zavezine delegacije.

Po dolgem muke in trpljenja polnem času je vendar zopet zborovala delegacija Zaveze avstr. jugoslovanskega učiteljstva. Dne 28. decembra 1917 se je vršila najprej ob 8. uri popoldne seja upravnega odbora v uradnem prostoru Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta v Ljubljani, Učiteljska tiskarna. Na tej seji se je vzelo na znanje poročilo o delovanju odbora Zaveze od zadnje seja upravnega odbora; določila so se poročila za delegacijo, izbral kraj prihodnjemu Zaveznemu rednemu zborovanju ter se rešile še nekatere druge notranje zadeve.

Ob 9. uri pa se je začelo v mestni dvorani na magistratu v Ljubljani zborovanje Zavezine delegacije ob navzočnosti 80 delegatov in delegatkinj. Na zborovanju so bile zastopane vse Zavezine deželne zveze in z malimi izjemami vsa društva. Ob živahnem zanimanju otvoril zborovanje Zavezni predsednik, tovariš Jelenc, ter nagovoril zbrano delegacijo s temi-le besedami:

SLAVNA DELEGACIJA.

Peto leto mineva, kar je zborovala zadnjikrat dne 6. septembra 1913. leta Zavezina delegacija v Mestnem domu v Ljubljani ob slavnostnem praznovanju 25-letnice Obstanke Zaveze. Kdor je bil navzoč ob tem našem slavlju v Ljubljani, se gotovo še živo spominja onih lepih praznikov slovenskega učiteljstva. Takrat smo se nadejali in trdno sklenili, da popeljemo našo Zavezo na podlagi novih pravil s svržimi močmi v drugo četrstoletje. S ponosnim zadoščenjem smo se ozirali v preteklost in z veselimi nadami gledali v bodočnost. In res so šle vse uč. organizacije s poživljenimi močmi na delo za propeh narodnega šolstva in dobrobit učiteljskega stanu. Nihče ni slutil, da nam bodo zaprli pot in ustavili delo dogodki, ki pretresajo še danes vesoljni svet. Delo v onih naših družtvih je prenehalo popolnoma, v drugih se sicer vrši, a v jako omejenem obsegu. Nastopila je dolga, neplodna doba v veliko škodo šolstvu, v kvar vzgoji naše mladine in v neizmerno gorje nam vsem. Trdno sem prepričan, da končamo danes

to neplodno društveno dobo in da začnemo z današnjim delegacijskim zborovanjem novo dobo uspešnega dela na širokem polju narodne prosvete. Ponesite, dragi tovariši delegati in delegatkinje, z današnjega zborovanja v Vaša društva novo mladniško navdušenje za uspešno delo v občo blaginjo in žareč ogenj ljubezni do svojega zvanja. Saj je upravni odbor sklical današnjo sejo, v prvi vrsti zaradi tega, da vzpodbudimo Zavezina društva k novemu življenju, k zopetnemu delu.

Zavezino delegacijo pa čaka še mnogo drugih nujnih del in vprašanj, ki spadajo v nje delokrog, o katerih mora danes izreči dokončno veljavno besedo in zavzeti svoje stališče. Za današnje zborovanje so se stavili na seji upravnega odbora razni važni v ustroj naše Zaveze globoko segajoči predlogi, ki jim mora pritrčiti ali zavrniti edino le naša najvišja instanca — delegacija. O vseh teh vprašanjih in predlogih se boste danes temeljito posvetovali in po resnem premisleku in preudarku sklepali.

Skraini čas je že tudi, da dobi Zaveza nov poslovni red. Ena glavnih točk današnjega vzporeda je ta točka. Mislim, da ste se, cenjeni delegati in delegatkinje, posvetovali o tej točki v svojih družtvih in stopili v dogovor s svojimi tovariši. Res je, črka je mrtva, duh je, ki jo oživlja, vendar mora imeti Zaveza poleg pravil navodila, da sistematično uravna po njih smotreno svoje delo.

Danes pokličemo k življenju odseke, ki so v vsaki večji organizaciji in korporaciji, ki hoče resno in temeljito delovati neobhodnopolnebnosti. Kako živo jih potrebuje Zaveza, se razvidi iz dejstva, kako marljivo se je lotil dela začasni odsek za načrt preustrojitve našega šolstva, ki se je izvolil šele na zadnji seji upravnega odbora dne 10. sept. t. l.

Nujno je tudi potrebno, da se konstituirajo po novih pravih vodstvo in upravni odbor, ker jima je že zdavnaj potekla upravna doba.

Važno delo mora izvršiti danes Zavezina delegacija, zato želim vašim sklepom najboljših in trajnih uspehov.

Ne morem končati svojih izjav, da bi se ne dotaknil napadov na našo osrednjo organizacijo, ki so se pojavili pred leti in se letos ponovili in nadaljevali. S tega mesta moram najodločnejše zavrniti take napade, ker se mi vidijo škodljivi in krivični obenem, krivični zato, ker se je vse teptalo v blato in obsojalo, kar je storila

dosedaj Zaveza, škodljivi zato, ker nam jemljejo nazunaj ugled. Vsaka organizacija zahteva od svojih članov gotovo disciplino, brez te ni uspehov. Resnično svoboden človek si daje sam svoje postave in se ukloni splošnim zapovedim. V javnosti naj se ogiblje, kar škoduje in ponižuje. Tu je kraj, kjer naj pove vsakdo, kar mu ni všeč, nasvetuje zboljšanje razmer in vse bomo radi storili, da odpravimo nedostatke, vse ukrenili v procvit naše organizacije. Le v slogi bomo močni, zakaj vsako kraljestvo, ki je v samem sebi razdvojeno, bo razdvojeno. Ne rahljajmo discipline v organizaciji, temveč jo utrjujmo in krepimo z delom.

V imenu upravnega odbora vas vse, cenjeni delegati in delegatkinje pozdravljam najiskrenejše!

Preden prestopimo na dnevni red, se spomnimo velike nesreče, ki je zadela vse narode naše mogočne Avstrije in prejasno našo cesarsko hišo. — Delegacija se vzdigne s svojih sedežev. — Dne 21. novembra 1916. leta je zatisnil za večno oči naš veliki cesar Franc Jožef I. Ne bom prosil slavnih del velikega pokojnika, ne bom govoril o tem, kako je Avstrija napredovala za časa Njegove vladavine, ker je to vsakemu izmed nas dobro znano, povdarim le to, da, če je kateri stan hvaležnosti dolžen pokojnemu cesarju je to v prvi vrsti učiteljski stan. Saj je cesar Franc Jožef I. utemeljil naš stan in ga poklical k življenju s tem, da mu je dal novi šolski zakon. Ves čas Njegovega dolgoletnega vladanja mu je bila na srcu vzgoja in pouk nežne mladine. Zato pozivljam cenjeno delegacijo, da zakličemo pokojnemu cesarju Francu Jožefu I. iz dna hvaležnih svojih src v večni spomin: Slava! Slava! Slava!

Umrli je kralj, živel kralj! Po smrti cesarja Franca Jožefa I. je zasedel častiljivi prestol svojih slavnih pradedov Njegovo Vel. cesar Karel I. V kratki dobi svojega vladanja si je z blagimi deli pridobil ljubezen in simpatije vseh narodov brez razlike. Zavezino učiteljstvo prožeto globoke vdanosti, ljubezni in neomajne zvestobe do Nj. Vel., spominjajoč se neumorne prizadevanja in delovanja za blagodare miru med narodi sveta, ki naj ostane v polomstvu in človeštvu večni in zlat spomin, želi mlademu vladarju in vsi cesarski dinastiji procvit in pomoč dobrotne neba v Njegovem težkem zvanju. Vabim cenjeno delegacijo, da zakličem našemu ljubljenu vladarju, cesarju Karlu trikratni: Slava! Slava! Slava!

Predlagam, da pošlje delegacija Nj. Vel. presvitemu cesarju Karlu to-le vdanostno izjavo:

Njega c. in kr. apostolskemu Veličanstvu cesarju Karlu
na
Dunaju.

Delegacija Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva zbrana današnji dan na svojem zborovanju v Ljubljani polaga v imenu vsega v Zavezi združenega učiteljstva pred prestol Vašega Veličanstva v najgloblji vdanosti in najčistejši ljubezni izraze neomajne zvestobe.

Kakor doslej bo tudi v bodočnosti to avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo zbuvalo in krepilo v srcih šolske mladine iskreno ljubezen, vdanost in zvestobo do Vašega Veličanstva in do preslavnih članov prejasne rodovine Habsburške.

Iz vobčega odobravanja razvidim, da se delegacija strinja z mojimi predlogi, smatram ga soglasno sprejetim. Prosim tovariša blagajnika, da preskrbi od pošiljatev brzojavke.

Mi bi ne bili dobri tovariši in zvesti prijatelji, ako bi se ne sp minjali danes s hvaležnim srcem vseh onih svojih tovarišev, ki stoje v bojnih črtah in nas branijo premnogih, močnih sovražnikov. Ti junaki ne varujejo s svojimi junaškimi prsi samo očeta in mater, ženo in otroka, temveč vse nas v zaledju. Njih roka varuje domovino s svobodnimi državljani. Vsikdar za pomoč pripravljena roka in globoke hvaležnosti polno srce naj skuša poplačati velik dolg tem junaškim sinovom. Ta pozdrav pošiljamo danes iz te dvorane borilec! Pozdrav vsem junakom na bojni črti!

Kaj pa naj rečemo o onih junakih, ki so žrtvovali za domovino in cesarja vsakri in življenje! V skromno plačilo jim bodi hvaležnost domovine in večna slava njih imenom. Zakličimo jim v večni spomin: Nesmrtna slava! Delegati in delegatkinje so stoje poslušali tudi ti dve izjavi tovariša predsednika, ter ob koncu živahno pozdravljali tovariše-vojake ob vseh bojnih črtah in s tužnim srcem klical padlim tovarišem-junakom: Večna slava!

Za zapisnikarja imenuje predsednik tovariša Josipa Ambrožiča in tovarišico Emo Žerjavovo. Nato se izvrši legitimiranje delegatov in delegatkinj ter preide k tretji točki dnevnega reda, tajnikovo poročilo.

(Nadaljevanje prih.).

Vojna.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNOPO-MOŽNE SVRHE.

Šolsko vodstvo Drenov grič 58°20' K; zbirka VI. razreda na dekliški ljudski šoli v Trbovljah, 45°50' K: skupaj 101°70' K.

Danes izkazanih . . . 101°70' K

V zadnji štev. izkazanih . . . 286.081°97'

Skupaj 286.183°67' K

VI. VOJNO POSOJILLO.

Po posredovanju tovariša Petra Širca; učitelja v Mengšu, se je podpisalo poleg že, v prejšnjih listih izkazane vsote 2000 K VI. vojnega posojila.

Danes izkazanih . . . 2000 K

V zadnji štev. izkazanih . . . 418.450

Skupaj 420.450 K

VII. VOJNO POSOJILLO.

Po posredovanju tovariša Petra Širca, učitelja v Mengšu se je podpisalo 17.000 K; po posredovanju tovariša Leopolda Kopača, učitelja v Postojni, 127.000 K; po posredovanju tovariša Ferdo Juvanca, šolskega voditelja v Postojni, 10.500 K; tovariš Janko Vrezec, nadučitelj v Ribnem pri Bledu je zbral VII. vojnega posojila 94.500 K; skupaj 249.000 K.

Danes izkazanih . . . 249.000 K

V zadnji štev. izkazanih . . . 210.300

Skupaj 459.300 K

Srednje šole.

Prof. Kožman pri Gospe Sveti, 50 K, Anton Jeršinovec, c. k. gimn. prof. v Ljubljani, 10 K; dr. Gregorij Pečjak, gimn. katehet, 100 K; skupaj 160 K.

Danes izkazanih . . . 160 K

V zadnji štev. izkazanih . . . 67.477°38'

Skupaj 67.637°38' K

LISTEK

Sorodnost jugoslovanskih otroških praznikov.

Slovenska деца praznuje svoj praznik na god nedolžnih otročičev dne 28. dec. po našem koledarju. Takrat ima mladina staro tradicionalno pravo, da hodi „tepežkat“. Tepežkanje je dobilo zlasti v mestih že bolj lice beračenja. „R. š. se, reši“, je običajna formula. S temi besedami in s šibo te pozdravi paglavci. Za „bakšiš“, pest sladkorčkov ali smokev si odkupi svojo pregrešno plat od veselja razvnetih „napadalčkov“. „Reševati se“ pa čujemo med našim narodom tudi ob drugi priloiki. Kdor „se rešuje“, obhaja god. Tudi „vezovati se“ rabi ljudstvo v govoru. Vse troje ni drugega nego

ostanki med pravoslavni Jugoslani še ohranjenih treh praznikov, ki se imenujejo: „detinci“, „materice“ in „očevi“ ali „oci“. Vsi trije prazniki so pred Božičem okoli sv. Nikole. Za „detince“ obdaruje deca starše s kakim ročnim delom ali v modernih časih z dobrimi šol. naznanili. Pač pa so zanimive „materice“ in „oci“. Na predvečer „materic“ veže deca mater za stol ali mizo s konopcem. Seveda ljubeznjiva mati ne opazi tega. Ko pa hoče vstati, vzkl kne presenečena, da je „vezana“ in prosi otroka: „Ojreši me!“ Odkupi se malo s kakim darom, novcem ali kako drugo malenkostjo.

Za „oce“ se „vežejo“ očetje, ki se morajo istotako odkupiti z raznimi malenkostmi. Te vse praznike je pa navadno boljše kosilo kot vidni in prijetni znak podobnega domačega slavlja.

Brezdoma smo imeli tudi mi nekoč te običaje, kar kažejo ohranene besede in slinost „ceremonije“. Tudi ta drobnička kaže na naše nekdanje edinstvo, po katerem tudi sedaj tako vroče hrepene avstrijski Jugoslani.

Božo Račič.